Lietas arhīva Nr. CA-0173-19/29
ECLI:LV:RAT:2019:0107.C68422117.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2019.gada 7.janvārī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija
šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Ilze Celmiņa,
tiesneses Sandra Krūmiņa, Svetlana Beļajeva
ar sekretāri Anastasiju Beļajevu,
piedaloties prasītājas pārstāvei /pers. B/ un pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Valdim Ulmanim, atbildētājas pārstāvei /pers. C/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu SIA "Ģeo Eko risinājumi" prasībā pret AS "Latvijas valsts meži" par līguma uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu sakarā ar prasītājas SIA "Ģeo Eko risinājumi" apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 13.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA "Ģeo Eko risinājumi" (turpmāk arī Prasītāja) cēlusi Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā prasību pret AS "Latvijas valsts meži" (turpmāk arī Atbildētāja) par līguma uzteikuma (paziņojuma par līguma izbeigšanu) atzīšanu par spēkā neesošu, lūdzot tiesu atzīt par spēkā neesošu Atbildētājas 2017.gada 6.marta paziņojumu par līgumu vienpusēju izbeigšanu, kā arī piedzīt no Atbildētājas Prasītājas labā visus tiesāšanās izdevumus.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1415.pantu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 13.februāra **spriedumu** prasība noraidīta (*lietas 131.- 140.lapa)*.

[2.1] Pirmās instances tiesa pārliecinājās, ka starp pusēm nepastāv strīds par šādiem apstākļiem.

Atbilstoši 2016.gada augustā izsludinātā publiskā iepirkuma „Ģeoloģiskās izpētes darbi (Objekti: „Pedele" (AV), „Riekstu mežs" (ZE), „Jaunpriedītes" (RV) un „Meža dūkas" (RV))", identifikācijas numurs AS LVM NĪ_2016_425_i, konkursa rezultātiem starp pusēm noslēgti trīs uzņēmuma līgumi par ģeoloģiskās izpētes darbu veikšanu trijos objektos: perspektīvajā smilts atradnē „Riekstu mežs" (1.līgums) (*lietas 18.-24.lapa*), perspektīvajā smilts-grants un smilts atradnē „Pedele" (2.līgums) (*lietas 9.-15.lapa*), perspektīvajā smilts-grants un smilts atradnē „Jaunpriedītes" (3.līgums) (*lietas 27.- 33.lapa*).

Tāpat lietā nepastāv strīds par to, ka 1.līgums tika izpildīts pilnā apmērā.

[2.2] Tiesa secinājusi, ka lietā pastāv strīds, vai Atbildētāja atbilstoši likuma (Civillikuma 2212., 2213.pants) un noslēgto līgumu noteikumiem varēja vienpusēji atkāpties no 2.līguma un 3.līguma izpildes, kā arī, vai nepastāvēja pamats pagarināt šo līgumu izpildes termiņus.

[2.3] Atbilstoši Civillikuma 1589.panta noteikumiem vienpusēja atkāpšanās no līguma ir pielaižama tikai tad, kad tā pamatota ar paša līguma raksturu, vai kad to zināmos apstākļos atļauj likums, vai arī kad tāda tiesība bijusi noteikti pielīgta.

Tiesa pārliecinājusies, ka gan 2.līguma, gan 3.līguma 12.1.1.punkta noteikumi paredz, ka pasūtītājs ir tiesīgs vienpusēji atkāpties no līguma, ja uzņēmējs nepilda vai atkārtoti pēc pasūtītāja rakstveida brīdinājuma pārkāpj līguma noteikumus. Savukārt minēto līgumu 10.2.punkts paredz iespēju pagarināt darbu izpildes termiņu.

Tiesa norādījusi, ka tādējādi, izšķirot šo strīdu, ir jākonstatē, vai šajā gadījumā iestājies viens no diviem priekšnoteikumiem, kuri atbilstoši Civillikuma 1589.panta un 2.līguma un 3.līguma noteikumiem var būt par pamatu atkāpties no līgumiem: 1) ja uzņēmējs nepilda līguma noteikumus; 2) uzņēmējs atkārtoti pēc pasūtītāja rakstveida brīdinājuma pārkāpj līguma noteikumus.

Pirmās instances tiesas ieskatā saistībā ar līguma noteikumu neizpildi izvērtējams ir arī Prasītājas norādītais apsvērums, vai šajā gadījumā Atbildētāja nepamatoti nepagarināja termiņu līgumā noteikto darbu izpildei, neskatoties uz to, ka šāds prasījums tiesā netika pieteikts.

[2.3.1] Tiesa no 2.līguma un 3.līguma 2.1.punkta pārliecinājusies, ka darbu izpildes termiņš noteikts 2017.gada 23.februāris. Lietā nepastāv strīds par to, ka šis termiņš attiecībā uz 2.līguma un 3.līguma izpildi tika kavēts. Prasītājai, apzinoties, ka līgumos noteikto darbu izpilde kavēsies, tā 2017.gada 14.februārī vērsās pie Atbildētājas ar lūgumu pagarināt 2.līguma izpildes termiņu līdz 2017.gada 24.aprīlim, bet 3.līguma izpildes termiņu līdz 2017.gada 14.aprīlim, jo kavējās derīgo izrakteņu testēšanas pārskati SIA „Latvijas Ģeotehniskā Laboratorija „Gruntsekserts'" un sakarā ar lielo LVĢMC noslogojumu kavējas visu iesniegto krājumu akceptēšanas termiņi (*lietas 36.lapa*). Minētais dokuments saņemts un reģistrēts Atbildētājas lietvedībā 2017.gada 15.februārī (*lietas 106.lapa*).

[2.3.2] Tiesa pārliecinājusies, ka 2.līguma un 3.līguma 4.2.punkts paredz, ka par visiem apstākļiem, kas radušies neatkarīgi no uzņēmēja, ietekmē darbu izpildi un/vai kavē darbu pabeigšanu nolīgtajā termiņā, uzņēmējs nekavējoties rakstiski informē pasūtītāju. Ja apstākļi, kurus uzņēmējs ir norādījis šajā punktā noteiktajā kārtībā, ir pamatoti, pasūtītājs ir tiesīgs rosināt sastādīt atsevišķi vienošanos par līgumā noteiktā darbu izpildes termiņa pagarināšanu, kas apliecināta ar abu pušu parakstiem.

Savukārt 2.līguma un 3.līguma 10.2.punkti paredz, ka darba uzdevumā noteikto darbu izpildes termiņu puses var pagarināt, ja uzņēmējs ne vēlāk, kā 5 (piecas) darba dienas pirms attiecīgajā Darbu uzdevumā noteiktā Darbu izpildes termiņa beigām iesniedz pasūtītajam motivētu (ar norādi uz objektīviem apstākļiem, kas kaitē, nelabvēlīgi ietekmē vai apgrūtina darbu izpildi un, kas nebija paredzami un ietekmējami no uzņēmēja puses, izņemot līguma 8.1.apakšpunktā minētos

nepārvaramas varas un ārkārtas apstākļus) lūgumu par darbu izpildes termiņa pagarināšanu.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka termiņa pagarināšanas priekšnoteikumi ir divi: 1) ne vēlāk kā piecas darba pirms termiņa iestāšanās jāpaziņo par apstākļiem, kas ir par pamatu lūgt termiņa pagarinājumu; 2) šeit apstākļiem jābūt objektīviem, kas nebija paredzami un ietekmējami no uzņēmēja puses.

[2.3.3] Izvērtējot Prasītājas norādītos šķēršļus pienācīgai līguma izpildei, tiesa secinājusi, ka šie apstākļi nevar tikt atzīti par pamatotiem, lai pastāvētu pamats darbu izpildes termiņa pagarināšanai atbilstoši līgumu 10.2.punkta noteikumiem. Uzņemoties līgumsaistības, uzņēmējam jāizvērtē iespējas līgumā noteiktajā laikā un pienācīgā kārtā izpildīt saistības, kā to pamatoti norādījusi Atbildētāja, jo šķēršļi, kas radušies Prasītājai citu saistību izpildē, nevar būt saistoši Atbildētājai.

Tiesa norādījusi, ka Prasītājai jāievēro Civillikuma 1587.panta noteikumi un noslēgtie līgumi jāpilda neatkarīgi no šķēršļiem, kuri radušies, izņemot

gadījumus, kad, piemēram, puses vienojās par izpildes kārtības grozīšanu (piemēram, izpildes termiņa pagarinājumu).

Izvērtējot Atbildētājas atteikumu pagarināt termiņu, kurā norādīts, ka Prasītājai bija jāizvērtē savas iespējas darbu izpildei pirms dalības iepirkumā, kā arī Prasītāja varēja izmantot citu laboratoriju, kura varēja veikt testēšanu, atzīst, ka Prasītāja LVĢMC līdz 2017.gada 20.februārim nav iesniegusi nevienu no perspektīvo atradņu „Jaunpriedītes" un „Pedele" ģeoloģisko izpēšu pārskatiem (*lietas 37.lapa*).

Spriedumā secināts, ka attiecībā uz testēšanas pārskatu kavēšanos Prasītāja nav iesniegusi pierādījumus par to, cik ilgs šis kavējums ir, lai varētu izvērtēt šī kavējuma ietekmi uz uzņēmuma

līgumu izpildi. Savukārt Atbildētājas iebildums par to, ka Prasītājas valdes loceklis ir arī SIA „Latvijas Ģeotehniskā Laboratorija" (Prasītāja norādījusi SIA „Latvijas Ģeotehniskā Laboratorija „Gruntseksperts"") valdes loceklis un šis apstāklis rada iespēju piedalīties laboratorijas vadīšanā, tajā skaitā arī koriģēt izpildes termiņus, nav pamatots, jo Prasītājai ir līgumu slēgšanas brīvība, kas ietver arī citu līgumslēdzēju izvēles brīvību.

Prasītāja nav iesniegusi pierādījumus par to, ka sakarā ar lielo LVĢMC noslogojumu kavējas visu iesniegto krājumu akceptēšanas termiņi, bet Atbildētāja iesniegusi pierādījumus tam, ka līdz 2017.gada 20.februārim Prasītāja LVĢMC nav iesniegusi krājumu akceptēšanai pārskatus atradnēm „Jaunpriedītes" un „Pedele" (*lietas 118.-119.lapa*).

LVĢMC 2016.gada metodisko norādījumu „Par derīgo izrakteņu ģeoloģiskās izpētes un krājumu aprēķina pārskatu sagatavošanu un noformēšanu" 1.punktā norādīts, ka metodiskajos norādījumos ietvertas būtiskākās pamatlietas, kuras ir jāņem vērā veicot ģeoloģiskās izpētes darbus, atlikušo derīgo izrakteņu krājumu aprēķinu, kūdras ieguves lauku inventarizācijas darbus un sagatavojot pārskatus [..]. Pārskatam par derīgo izrakteņu ģeoloģisko izpēti [..] ir jāatbilst Ministru kabineta 2012.gada 21.augusta noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība" prasībām. Tiesa pievienojusies Atbildētājas apsvērumam, ka minētie norādījumi izstrādāti, lai atvieglotu darbu ar pārskatiem, bet nevis jebkādā veidā paildzina vai apgrūtina pārskatu sagatavošanu, bet gan tieši pretēji - paātrina.

[2.3.4] Tiesa ņēmusi vērā to, ka Prasītāja pieļāvusi regulārus kavējumus līgumattiecībās ar Atbildētāju. Atbildētāja iesniegusi pārskatu par līgumattiecībām ar Prasītāju, no kura izriet, ka laika periodā kopš 2014.gada līdz 2017.gadam puses noslēgušas 12 uzņēmuma līgumus (*lietas 115.lapa*). Ieskaitot 2.līguma un 3.līguma izpildes termiņa kavēšanu, kopumā Prasītāja kavējusi 8 līgumu izpildes termiņus. Līdz ar to nav pamatots Prasītājas viedoklis par samērīguma izvērtēšanu, jo Atbildētāja, izvērtējot to, vai piedzīt līgumsodu vai turpināt pildīt noslēgtos līgumus, var rīkoties tā, kā uzskata par nepieciešamu, ievērojot noslēgtā līguma un Civillikuma noteikumus. Ņemot vērā, ka pušu sadarbības laikā uzņemto līgumsaistību izpildes kavējums no prasītājas puses bija faktiski regulārs, Atbildētājai bija iespēja izvērtēt savu turpmāko rīcību attiecībā uz līgumsaistībām pret Prasītāju, ko tā arī izdarīja.

[2.3.5] Spriedumā secināts, ka Prasītājas lūgtais termiņa pagarinājums, attiecībā pret kopējo līgumu izpildes laiku (153 dienas), kas bija noteikts pieci mēneši, ir ļoti liels (attiecīgi 50 dienas līdz 2017.gada 14.aprīlim, un 60 dienas līdz 2017.gada 24.aprīlim). Tādējādi termiņu tika lūgts pagarināt par aptuveni 1/3, kas nevar tikt uzskatīts par samērīgu attiecībā pret visu uzņēmuma līgumu darbības laiku.

[2.3.6] Ņemot vērā noskaidrotos apstākļus tiesa atzinusi, ka Atbildētāja, atsakot pagarināt termiņu un vienpusēji atkāpjoties no 2.līguma un 3.līguma izpildes, rīkojusies atbilstoši 2.līguma un 3.līguma noteikumiem, jo Prasītāja pieļāvusi darbu izpildes nokavējumu, bet pagarināt darbu izpildes termiņu nebija pamata.

Savukārt Atbildētājai, pretēji Prasītājas viedoklim, atbilstoši uzņēmuma līgumu 12.1.1.punkta noteikumiem nebija nepieciešams rakstiski brīdināt par jebkādu līguma noteikumu pārkāpumu, bet pietika tikai konstatēt līguma noteikumu nepildīšanu, kas izpaudās noteiktā termiņa neievērošanā.

[2.3.7] Ņemot vērā minēto un, pamatojoties uz Civillikuma 1652.panta 3.punktu, kas noteic, ka parādnieka nokavējums ar visām tā sekām iestājas pats no sevis, kad viņš palaidis garām termiņu, kas nolikts izpildīšanai vai nu ar likumu, vai ar līgumu, vai arī pēc parašas, tiesa secinājusi, ka Atbildētājai nebija pamata pieņemt arī 2017.gada 4.martā nosūtīto atradnes „Jaunpriedītes" pārskatu izskatīšanai pirms sniegšanas LVĢMC, jo jau bija iestājies parādnieka nokavējums.

[3] Par pirmās instances tiesas spriedumu Prasītāja iesniegusi **apelācijas sūdzību** (*lietas 143.-145.lapa*), pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par uzteikumu uzņēmuma līgumam par ģeogrāfiskās izpētes darbu veikšanu perspektīvajā smilts-grants un smilts atradnē "Jaunpriedītes, un norādījusi uz šādiem iebildumiem.

[3.1] Līguma 12.1.1.apakšpunkts ir formulēts neskaidri un neprecīzi un tādēļ nav uzskatāms par drošu tiesisko pamatu, lai vienpusēji atkāptos no līguma.

Prasītāja nepiekrīt tiesas secinājumam, ka Atbildētājai atbilstoši līguma 12.1.1.punktam nebija nepieciešams rakstiski brīdināt par jebkādu līguma noteikumu pārkāpumu, bet pietika tikai konstatēt līguma noteikumu nepildīšanu, kas izpaudās noteiktā termiņa neievērošanā. Turklāt tiesa savu apsvērumu nav pamatojusi.

[3.2] Pretēji spriedumā atzītajam, no līguma 12.1.1.apakšpunkta izriet, ka Atbildētāja ir tiesīga atkāpties no līguma tikai tad, ja Prasītāja līguma noteikumus ir pārkāpusi atkārtoti, turklāt pēc Atbildētāj?s rakstveida brīdinājuma. Šādi faktiskie apstākļi nav konstatējami, līdz ar to līguma uzteikums (kas ir vienpusējs tiesisks darījums), pamatojoties uz Civillikuma 1415.pantu atzīstams par spēkā neesošu, jo neatbilst Civillikuma 1587., 1588., 1589.pantam.

Proti, Civillikuma 1589.pantā noteikts, ka vienpusēja atkāpšanās no līguma ir pielaižama tikai tad, kad tā pamatota ar paša līguma raksturu, vai kad to zināmos apstākļos atļauj likums, vai arī kad tāda tiesība bijusi noteikti pielīgta. Šo normu tulkojot kopsakarā ar Civillikuma 1587. un 1588.pantu, var secināt, ka atkāpšanās no līguma ir izņēmums no vispārējā līgumu izpildes pienākuma, un izņēmumi vienmēr iztulkojami pēc iespējas šaurāk. Līguma noteikumam, kurā paredzēta vienpusēja atkāpšanās no līguma, ir jābūt tā, lai nevienai saprātīgai personai nevarētu rasties šaubas par tā saturu.

Prasītājas ieskatā no līguma 12.1.1.apakšpunkta konstrukcijas izriet, ka vārdi "pārkāpt" un "nepildīt" nozīmē vienu un to pašu un vienpusēji atkāpties no līguma Atbildētāja varētu tikai pēc tam, kad Prasītāja būtu pārkāpusi līguma noteikumus atkārtoti pēc Atbildētāja rakstveida brīdinājuma. Minēto apstiprina arī Civillikuma 1509.pants, kas noteic, ka divpusēji darījumi, kas uzliek kādus pienākumus abām pusēm, šaubu gadījumā iztulkojami tam par ļaunu, kurš attiecīgā gadījumā ir kreditors un kuram tādēļ vajadzēja izteikties skaidrāk un noteiktāk.

Savukārt, ja Atbildētāja minētos jēdzienus vēlējās nošķirt, viņai vajadzēja izteikties skaidrāk, norādīt, ar ko tie atšķiras un kurā gadījumā pirms atkāpšanās no līguma nepieciešams uzņēmējam nosūtīt rakstveida brīdinājumu.

Vienlaikus Prasītāja norādījusi, ka apelācijas sūdzībā uztur prasības pieteikumā un tiesas sēdē norādīto pamatojumu par Atbildētājas pienākumu pirms līguma uzteikuma rakstiski brīdināt Prasītāju.

[4] Atbildētāja iesniegusi **paskaidrojumus** par Prasītājas apelācijas sūdzību, norādot, ka apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu un noraidāmu, bet pirmās instances tiesas spriedumu par pareizu (*lietas 149.-150.lapa*).

Atbildētājas ieskatā līguma 12.1.1. punkta redakcija skaidri nosaka, kādos gadījumos ir pieļaujama vienpusēja atkāpšanas no Līguma un tie ir divi gadījumi:1) ja uzņēmējs nepilda līguma noteikumus vai 2) uzņēmējs atkārtoti pēc pasūtītāja rakstveida brīdinājuma pārkāpj līguma noteikumus. Savukārt Prasītājas viedoklis, ka jēdziens "pārkāpt" ietver sevī arī jēdzienu "nepildīt" un tie nozīmē vienu un to pašu, ir Prasītājas pieņēmums, kas neapstiprinās arī ar vārdnīcā, uz kuru Prasītāja atsaukusies, sniegto skaidrojumu.

Turklāt arī pati Prasītāja dokumentu sagatavošanas procesā (gatavojot piedāvājumu dalībai iepirkumā, gan arī pirms iepirkuma līguma parakstīšanas) neizmantoja tiesības noskaidrot neskaidros jautājumus par iepirkuma procedūras dokumentāciju, tai skaitā līguma neskaidrajiem vai

neprecīzajiem noteikumiem, kā arī tiesības lūgt grozīt iepirkuma dokumentus. Tādējādi secināms, ka Prasītājai bija skaidri līguma noteikumi.

Prasītāja, iesniedzot piedāvājumu iepirkumā ir parakstījusi apliecinājumu, ka iepirkuma noteikumi Prasītājai ir skaidri un saprotami, kā arī iepirkuma procedūras rezultātā parakstījusi iepirkuma līgumu bez jebkādām iebildēm.

[5] **Tiesas sēdē** Prasītājas pārstāvji uzturēja apelācijas sūdzību un prasību. Paskaidrojumos atsaucās uz prasībā un apelācijas sūdzību norādītajiem apsvērumiem un iebildumiem.

Tiesas sēdē Atbildētājas pārstāve neatzina apelācijas sūdzību un uzturēja paskaidrojumos uz prasību un apelācijas sūdzību norādītos iebildumus.

Motīvu daļa

[6] Civillietu tiesas kolēģija, uzklausījusi puses un to pārstāvjus, pārbaudījusi un novērtējusi lietas materiālus, atzīst, ka prasība ir apmierināma.

[7] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Prasītāja ir pārsūdzējusi pirmās instances spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par uzteikumu par uzņēmuma līguma nr.5-5.9_00ob_150_16_169 (3.Līgums) par ģeogrāfiskās izpētes darbu veikšanu perspektīvajā smilts-grants un smilts atradnē "Jaunpriedītes" atzīšanu par spēkā neesošu (turpmāk tekstā - Līgums), līdz ar to apelācijas instances tiesa lietu skata tikai pārsūdzētajā daļā.

Apelācijas sūdzībā nav apstrīdēti šā sprieduma 2.1. punktā norādītie pirmās instances tiesas konstatētie fakti, līdz ar to apelācijas instances tiesa saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu tos nepārbauda.

[8] Lietā nepastāv strīds par šādiem apstākļiem.

Izmantojot Līguma 4.2.punktā pielīgtās tiesības, 2017.gada 14.februārī Prasītāja vērsās ar iesniegumu pie Atbildētājas, lūdzot pagarināt Līguma 2.1.punktā noteikto darbu izpildes termiņu līdz 2017.gada 14.aprīlim. Līguma 10.2. punktā noteikts, ka lūgums par termiņa pagarināšanu Atbildētājai iesniedzams ne vēlāk kā piecas dienas pirms darbu izpildes termiņa beigām. Atbildētāja, neatzīstot lūgumā norādītos iemeslus par pamatotiem, noraidīja lūgumu par termiņa pagarināšanu. (lietas 36.un 37.-38.lapas).

Prasītāja nav izpildījusi Līgumu Līguma 2.1.punktā noteiktajā termiņā līdz 2017.gada 23.februārim.

[9] No lietas materiāliem secināms, ka Atbildētāja, pamatojoties uz Līguma 12.1.1.punktu, paziņoja Prasītājai par Līguma vienpusēju izbeigšanu, jo Atbildētāja nav izpildījusi Līgumu tajā noteiktajā termiņā. Prasītāja paziņojumu saņēmusi 2017.gada 6.martā. Prasītāja uzskata, ka no Līguma neizriet Atbildētājas tiesības uzteikt Līgumu bez iepriekšēja brīdinājuma (*lietas 39.-42.lapas*).

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka starp pusēm pastāv strīds par Līguma 12.sadaļas "Līguma izbeigšana" 12.1.1.apakšpunkta, kas paredz, ka Pasūtītājs ir tiesīgs vienpusēji atkāpties no Līguma, ja Uzņēmējs nepilda vai atkārtoti pēc Pasūtītāja rakstveida brīdinājuma pārkāpj Līguma noteikumus, interpretāciju.

[10] Apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi piemērojusi Civillikuma 1589.pantu un pamatoti atzinusi, ka saskaņā ar Līgumu Atbildētājai bija pielīgta tiesība vienpusēji atkāpties no Līguma, līdz ar to šajā daļā tiesas kolēģija pievienojas pārsūdzētā sprieduma motīviem un atkārtoti tos nenorāda.

[11] Vienlaicīgi Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 192.pantam tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas.

Prasības priekšmets ir tās apstrīdētās tiesības, tiesiskās attiecībās, kuras pastāv starp prasītāju un atbildētāju un kuru esamību vai neesamību prasītājs lūdz tiesu konstatēt, vienlaikus lūdzot aizsargāt savas aizskartās vai apstrīdētās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses *(sk. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28.nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2011, 321.lpp.).*

Izskatāmajā lietā prasības priekšmets ir tiesisko attiecību, kas izriet no Līguma, izbeigšanas pamatotības un atbilstības Līguma 12.1.1.punktam izvērtēšana, ievērojot pieteikto prasījumu par Atbildētājas paziņojuma par Līguma vienpusēju izbeigšanu atzīšanu par spēkā neesošu.

Pirmās instances tiesa ir detalizēti vērtējusi Atbildētājas atteikuma pagarināt Līguma termiņu pamatotību, lai gan šāds prasījums tiesai nav pieteikts, līdz ar to atzīstams, ka pirmās instances tiesa, izspriežot lietu, šajā daļā ir paplašinājusi prasījuma robežas.

[12] Atbilstoši Civillikuma 1504.pantam tiesai, iztulkojot darījumu, vispirms jāskatās uz tajā lietoto vārdu nozīmi un, ja tie nav divējādi saprotami, tad tie cieši jāievēro, ja vien nepierāda, ka tie nesaskan ar dalībnieku gribu. Ja rodas šaubas par vārdu nozīmi, jāievēro to jēgums un darījuma dalībnieka skaidri izsacītais vai kā citādi izrādītais nodoms (Civillikuma 1505.pants).

Tikai tad, ja saskaņā ar Civillikuma 1504.-1505.pantu līdzēju patieso nodomu nevar noskaidrot un no darījuma izriet dažādas iztulkojumu iespējas, tiesai jāpiemēro Civillikuma 1507.-1509.pants.

Šāda tiesisku darījumu iztulkošanas kārtība nostiprināta arī tiesu praksē (*sk. Augstākās tiesas 2004.gada 1.decembra spriedumu lietā Nr. SKC-642/2004, 2015.gada 27.oktobra spriedumu lietā Nr. SKC-152/2015 (C32284011) un 2017.gada 12.janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-3/2017 (C29543112)*).

Ņemot vērā, ka Atbildētājas paziņojums par vienpusēju atkāpšanos no Līguma ir pamatots Līguma 12.sadaļas "Līguma izbeigšana" 12.1.1.apakšpunktu, tad, lai izvērtētu Līguma vienpusējas izbeigšanas pamatotību, nepieciešamas pārliecināties, vai saskaņā ar minēto apakšpunktu pirms paziņojuma nosūtīšanas Atbildētājai bija jākonstatē atkārtots Līguma pārkāpums un vai sākumā jānosūta Prasītājai brīdinājums par pieļauto Līguma pārkāpumu.

[12.1] Tiesību doktrīnā atzīts, ka izšķirošais faktors iztulkošanā ir darījuma dalībnieku gribai, viņu izrādītajam nodomam. Darījumu tulkošanā svarīgi ir noskaidrot tā tiesisko pamatu (*causa efficiens*) un mērķi (*causa finalis*) (*sal. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgajā zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 1998, 76.lpp.*).

Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka Līguma noteikumi ir tulkojami sistēmiski, izskatāmajā strīdā Līguma struktūra liecina par visu Līguma noteikumu pakārtošanu Līguma mērķim, proti, lai izpildītu Līgumā pielīgtos darbus (Līguma 1.punkts "Līguma priekšmets"). Proti, Līgumā ir noteikts darbu izpildes termiņš un darbu pieņemšanas - nodošanas kārtība (2.punkts), norēķinu kārtība (3.punkts), pušu tiesības un pienākumi 4. un 5.punktā. Savukārt Līguma 6.punktā ir noteikta pušu atbildība par Līguma pārkāpumiem u.t.t.

[12.1.1] No Līguma 12.1.1. apakšpunkta konstrukcijas redzams, ka līgumslēdzējpuses Atbildētājai pielīgušas tiesības vienpusēji izbeigt līgumu, ja Prasītāja Līguma noteikumus "nepilda" vai "pārkāpj" atkārtoti pēc Pasūtītāja rakstveida brīdinājuma. Tā kā abus darbības vārdus saista saiklis "vai", tad secināms, ka Atbildētājai pietiek konstatēt vienu no šiem nosacījumiem. Uz minēto pamatoti norādīts Atbildētājas paskaidrojumos uz apelācijas sūdzību (*lietas 150.lapa*)

No paziņojuma par līguma izbeigšanu teksta redzams, ka Atbildētāja norāda, ka Līguma 12.1.1. apakšpunktā pielīgto atkāpšanās tiesību izmanto, jo "Uzņēmējs pārkāpj kādu no Līguma noteikumiem" un paziņojuma noslēgumā paskaidro, ka Uzņēmējs nav ievērojis attiecīgā pakalpojuma veida iepirkuma līgumā noteiktos saistību izpildes termiņus (*lietas 40.lapa*). Šo pozīciju Atbildētāja uzturēja arī, sniedzot atbildi uz Prasītājas iebildumiem pret Līguma vienpusēju izbeigšanu (*lietas 44.lapa*).

Tiesas sēdē Atbildētājas pārstāve, atbildot uz tiesas jautājumiem par līguma punktu piemērošanu, paskaidroja, ka Līguma 6.punkts ietver gan

gadījumus, kad Līgums ir pārkāpts, gan nav izpildīts, bet Līgums ar Prasītāju tika izbeigts, jo Prasītāja Līgumu neizpildīja (*2018.gada 6.decembra tiesas sēdes protokols, lietas 164.-166.lapa, audio ieraksts 00:21:21 līdz 00:28:00*).

Izvērtējot lietā sniegtos paskaidrojumus un iesniegtos pierādījumus atbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta pirmajā daļā noteiktajiem kritērijiem, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka Atbildētājas pozīcija ir pretrunīga. Tā, no lietā iesniegtajiem pierādījumiem izriet, ka līgums izbeigts, atsaucoties uz Līguma noteikumu pārkāpumu, bet tiesas sēdē sniegtie paskaidrojumi liecina, ka Atbildētājas nodoms bija izbeigt Līgumu, pamatojoties uz Līguma neizpildi.

Ņemot vērā rakstveida paziņojuma par līguma izbeigšanu saturu, tiesas kolēģija atzīst, ka ar lietas materiāliem apstiprinās Atbildētājas nodoms vienpusēji izbeigt līgumu saskaņā ar Līguma 12.1.1.apakšpunktu, konstatējot Līgumā noteiktā darbu pabeigšanas termiņa neievērošanu kā Līguma noteikuma pārkāpumu.

[12.2.2] Apelācijas instances tiesa atzīst, ka Prasītājas pozīcija ir bijusi nemainīga, ko apstiprina gan lietā iesniegtā pušu sarakste, gan prasībā un apelācijas sūdzībā norādītie argumenti. Proti, Prasītāja, neapstrīdot faktu par Līgumā noteiktā darbu izpildes termiņa neievērošanu un akceptējot Atbildētājas tiesības noraidīt līgumu par termiņa pārgarināšanu, norāda uz Līguma 6.1. punktā ietvertajām sankcijām par darbu izpildes termiņa kavējumu, kas izteiktas līgumsoda veidā.

No Prasītājas 2017.gada 9.marta vēstules, kurā izteikti iebildumi pret Līguma izbeigšanu, redzams, ka Prasītāja ir vērsusi Atbildētājas uzmanību uz gatavību maksāt līgumsodu 10% apmērā par pieļauto termiņa pārkāpumu saskaņā ar Līgumu un pabeigt iesāktos darbus (*lietas 41.-42.lapa*). Tiesas kolēģijas ieskatā Prasītājai saskaņā ar Līgumu bija pamats uzskatīt, ka, nepanākot Līguma termiņa pagarinājumu, tai iestājas Līguma 6.1.punktā paredzētās sekas, proti, pienākums maksāt līgumsodu par termiņa kavējumu.

[12.2.3] Kā redzams no Līguma 12.punkta "Līguma izbeigšana", tad minētajā punktā ir uzskaitīti gadījumi, kuriem iestājoties, Līgums netiks izpildīts.

Tādejādi pastāv būtiska atšķirība starp Līguma 6.punktā un 12.punktā uzskaitītajiem gadījumiem. Proti, lai nodrošinātu Līguma izpildi Pasūtītājs, šajā gadījumā Atbildētājs, veic uzraudzību par Līguma izpildi un, konstatējot Līguma pārkāpumu, sākumā piemēro Līguma 6.punktā paredzētās sankcijas, vienlaicīgi pieprasot Līgumā paredzēto darbu izpildi. Līgumsoda apmērs atbilstoši tā mērķim kalpo kā kompensācija par pieļauto termiņa kavējumu (vai citu Līguma noteikumu pārkāpumu saskaņā ar 6.3.punktu). Savukārt, izbeidzot Līgumu saskaņā ar kādu no Līguma 12.punkta apakšpunktiem, darbi netiek neizpildīti.

Lai gan Atbildētāja paziņojumā par Līguma izbeigšanu norāda, ka, izrādot labo gribu, nepiemēro 6.1., 6.3. un 6.7.punktos paredzētās sankcijas, lietas izskatīšanas laikā netika gūts apstiprinājums, kā šis arguments korelē ar 12.1.1. punkta piemērošanu, jo nedz Līguma 6. punktā, nedz 12.punktā nav paredzēts, ka Pasūtītājs, konstatējot Līguma pārkāpumu, tiesīgs nekavējoties izbeigt Līgumu.

Pretēji pārsūdzētajā spriedumā secinātajam, konkrētajā gadījumā Civillikuma 1652.pants par parādnieka nokavējuma sekām ir piemērojams, ņemot vērā konkrētā Līguma noteikumus un to, ka tas ir divpusējs līgums.

[12.2.4] Ņemot vērā strīdus apakšpunkta konstrukciju daļā par Līguma noteikumu pārkāpumu, kurā ietverts papildus nosacījums par Atbildētājas darbībām, proti, "atkārtoti pēc pasūtītāja rakstveida brīdinājuma", Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka, sistēmiski tulkojot minēto apakšpunktu un Līgumā paredzētās sekas Līguma pārkāpuma gadījumā, Līguma 12.1.1. punkta piemērošana ir saistīta ar attiecīgu Līguma pārkāpuma fakta konstatēšanu un Pasūtītāja pienākumu brīdināt Izpildītāju par pieļauto Līguma pārkāpumu. Šāds tulkojums atbilst arī Civillikuma 1507.pantā ietvertajai saudzīgākajai līgumu tulkošanas metodei, proti, iztulkojumam, pēc kura darījums tiek uzturēts un pēc iespējas paliek spēkā, dodama priekšroka pret tādu iztulkojumu, kuram ir otrādas sekas, kā arī Civillikuma 1509.pantam, kas paredz pienākumu kreditoram, šajā gadījumā Atbildētājam, pienākumu izteikties skaidrāk.

Apelācijas instances tiesa norāda, ka Atbildētājas puses pozīcijas maiņa tiesas procesā nevar ietekmēt faktu, ka paziņojumā par līguma izbeigšanu kā cēlonis ir norādīts Līguma noteikumu pārkāpums, nevis Līguma neizpilde.

Tādejādi lietas izskatīšanas laikā nav gūts apstiprinājums tam, ka Atbildētājai bija pamats vienpusēji izbeigt Līgumu saskaņā ar Līguma 12.1.1.punktu bez iepriekšējā rakstveida brīdinājuma nosūtīšanas Prasītājai.

[12.3] Civilprocesā strīds vienmēr saistās ar noteiktām civiltiesiskām interesēm, kuru dēļ puse vai lietas dalībnieks ir ieinteresēts tiesai pierādīt tos faktiskos apstākļus, uz kuriem tiek pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi. Pušu pierādīšanas pienākums ir nostiprināts Civilprocesa likuma 93.panta pirmajā daļā.

Tātad tiesas uzdevums, izšķirot ikvienu strīdu, ir detalizēti izvērtēt, vai prasītāja norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu, un kādas juridiskās sekas piemērojamās materiālo tiesību normas sastāvs saista ar lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotiem faktiem.

Atbildētāja paskaidrojumos uz prasību ir norādījusi, ka Prasītāja regulāri neievēro termiņus un kā pierādījumu minētajam apgalvojuma pievienojusi tabulu, kurā apkopoti visi starp pusēm noslēgtie uzņēmumu līgumi (*lietas 59. un 115.lapas*). Pirmās instances tiesa pārsteidzīgi šos faktus ir atzinusi par būtiskiem strīda izšķiršanā, Civillietu tiesas kolēģija minēto argumentu nevar atzīt par pamatotu un attiecināmu uz izskatāmo lietu. Lai gan Līgums, par kuru ir strīds šajā lietā, ir iekļauts sarakstā, pārējie līgumi nav attiecināmi uz izskatāmo lietu, līdz ar to minētais saraksts nevar kalpot kā pierādījums Līguma 12.1.1.apakšpunkta piemērošanai konkrētajā strīdā. Savukārt pierādījumi par to, ka Atbildētāja pirms Līguma izbeigšanas būtu nosūtījusi Prasītājai brīdinājumu par pieļautajiem konkrētā Līguma pārkāpumiem lietā nav iesniegti.

Tā kā Līguma spēkā esamība netiek apstrīdēta, tad Atbildētājas paskaidrojumiem par iepirkumu konkursa norisi un pretendentu atlasi, pušu iepriekšējo sadarbības vēsturi un Prasītāja iesaistīšanos darījumos ar trešajām personām Līguma darbības laikā konkrētajā lietā nav juridiskas nozīmes, līdz ar to minētie Atbildētājas apsvērumi tiek atstāti bez ievērības.

[12.4] Ņemot vērā noskaidrotos apstākļus, ka Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka Prasītāja atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai ir pierādījusi Prasības pamatotību.

Apelācijas sūdzībā norādītie iebildumi par rakstveida brīdinājuma nepieciešamību pirms Līguma izbeigšanas paziņojuma nosūtīšanas ir guvuši apstiprinājumu lietas izskatīšanas laikā apelācijas instances tiesā, līdz ar to apelācijas sūdzība ir iesniegta pamatoti un prasība ir apmierināma.

[13] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pārsteidzīgi pievienojusies Atbildētājas puses argumentiem, nevērtējot Līguma saturu atbilstoši Civillikuma normām par darījuma iztulkošanu. Detalizēti vērtējot Prasītājas lūguma par termiņa pagarināšanu noraidīšanas pamatotību, lai gan šāds prasījums nav lietā pieteikts (Civilprocesa likuma 192.pants), tiesa nav pievērsusies to lietas faktisko apstākļu analīzei, kas ir saistīti ar pieteikto prasījumu par paziņojuma par Līguma izbeigšanu atbilstību Līguma 12.1.1. apakšpunktam. Minētā rezultātā pirmās instances tiesa ir nepamatoti noraidījusi prasību.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam - proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Prasītāja samaksājusi valsts nodevu par prasības celšanu 1131,69 EUR (*lietas 48.,55.lapa)*, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,30 EUR (*lietas 49.lapa*), valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu 620,85 EUR, kopā 1755,84 EUR.

Tā kā prasība ir apmierināta, minētie izdevumi ir piedzenami no Atbildētājas.

[15] Atbilstoši Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktam un valsts AS „Latvijas Pasts" tarifiem, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi (ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu saistītie izdevumi) šajā lietā 13,16 EUR, ko apliecina Tiesu informatīvās sistēmas pavēstu uzziņa un informācija uzziņas lapā par ar lietas izskatīšanu saistītajiem izdevumiem (*lietas 1A.lapa*).

Tā kā Prasītāja ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus ir samaksājusi 3,30 EUR apmērā, tad nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir 9,86 EUR (13,16-3,30), kas atbilstoši Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 1. un 5.punktam un 42.pantam ir piedzenami no Atbildētājas valsts ienākumos.

[16] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 434.panta ceturto daļu un 204.[1] pantu Atbildētājai ir nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei daļā par naudas summu piedziņu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432.-434.pantu un 454.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

apmierināt prasību.

Atzīt par spēkā neesošu AS "Latvijas valsts meži" 2017.gada 6.marta paziņojumu par uzņēmuma līguma Nr.5-5.9_00ob_150_16_169 (3.Līgums) par ģeogrāfiskās izpētes darbu veikšanu perspektīvajā smilts-grants un smilts atradnē "Jaunpriedītes" vienpusēju izbeigšanu.

Piedzīt no AS "Latvijas valsts meži", reģistrācijas numurs 40003466281, par labu SIA "Ģeo Eko risinājumi", reģistrācijas numurs 40103207530, tiesas izdevumus 1755,84 EUR (viens tūkstotis septiņi simti piecdesmit pieci *euro* un 84 centi).

Piedzīt no AS "Latvijas valsts meži", reģistrācijas numurs 40003466281, par labu valstij nesamaksātos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 9,86 EUR (deviņi *euro* un 86 centi).

Ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksa valstij veicama šādā kontā:
saņēmējs Tiesu administrācija, konta Nr. LV51TREL2190458019000
NMR 90001672316, saņēmēja banka Valsts kase, kods TRELLV22,
iemaksas mērķis – **21499** ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi civillietā Nr.C68422117, Atbildētāja AS "Latvijas valsts meži".

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par naudas summu piedziņu 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Dokumenti, kas apliecina maksājumu izdarīšanu valsts ienākumos iesniedzami Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā sprieduma labprātīgai izpildei noteiktā termiņa laikā.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Spriedums sastādīts 2019.gada 7.janvārī.

Tiesnese I.Celmiņa
Tiesnese S.Krūmiņa
Tiesnese S.Beļajeva